

DigiEfekti põhiuuringu tulemuste raport – hariduslikud erivajadused

Evelyn Kiive, TÜ eripedagoogika professor

Hariduslike erivajadustega õpilaseks on õpilane, kelle eriline andekus, õpi- või käitumisraskused, terviserikked, puuded või pikem õppetööst eemalviibimine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppetöö sisus, õppeprotsessis või õpikeskkonnas (õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel, sh alternatiivsed kommunikatsioonid, spetsiaalse ettevalmistusega pedagoogid, tugipersonal jm) või õpetaja poolt vastava klassiga töötamiseks koostatud töökavas (HTM, 2008).

Hariduslike erivajaduste esinemise sageduse hindamiseks DigiEfekti valimis kasutati a) selleks loodud spetsiaalset küsimustikku, millele vastasid uuringus osalenud õpilaste vanemad ja b) andmeid õpilaste erivajaduse liigi, rakendatud toe liigi ja individuaalse õppekava rakendamise kohta Eesti Hariduse Infosüsteemist (EHIS).

A. Lapsevanema küsimustikule vastati 709 õpilase kohta. Haridusliku erivajaduse esinemist raporteeriti 136 õppija kohta, mis on 19,2 protsenti õppijaist, kelle kohta küsimustik täideti. **Tabelis 1** on esitatud hariduslike erivajaduste esinemise sagedus hariduslike erivajaduste liikide järgi. Sagedaseim raporteeritud hariduslik erivajadus oli õpiraskus (lugemis-, kirjutamis- ja/või arvutamiskeskus), mis esines valimis 8,9% õpilastest, järgnes õppekeelest erinev emakeel 3,1% ning aktiivsus- ja tähelepanuhäire 3,0% õpilastest.

Tabel 1. Hariduslike erivajaduste esinemissagedus DigiEfekti valimis lapsevanemate andmetel (N=709).

Lapsevanema raporteeritud hariduslik erivajadus	N	% koguvalimist
Hiljuti Eestisse kolinud välismaalane (uus-sisserändaja)	5	0,7
Õppekeelest erinev emakeel	22	3,1
Andekas	14	2,0
Õpiraskus (lugemis-, kirjutamis- ja/või arvutamiskeskus)	63	8,9
Aktiivsus- ja tähelepanuhäire	21	3,0
Autismispektri häire	4	0,6
Käitumisprobleemid	9	1,3
Nägemislangus	15	2,1
Kuulmislangus	1	0,1
Liikumiskeskus	0	0
Häiritud kõne või keelest arusaamine	2	0,3

Terviseprobleemid, sh raske ja/või krooniline haigus	8	1,1
Muu	12	1,7

Lapsevanematelt kogutud andmete põhjal õpib 14 (1,7%) õppijat põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava alusel ning 18-le (2,5%) õppijale on koostatud mõnes aines individuaalne õppekava vähendatud õpitulemustega.

B. EHIS-e andmed haridusliku erivajaduse esinemisest on esitatud 175 DigiEfekti uuringus osalenud õppija kohta. Haridusliku erivajaduse klassifikatsioon ja selle sagedus on esitatud **Tabelis 2**.

Tabel 2. Hariduslike erivajaduste esinemine DigiEfekti valimis EHISe andmetel (N=175).

Klass	Ajutine õpiraskus	Andekus	Arvutamis-raskus	Käitumis-raskus	Lugemis ja/või kirjutamisraskus	Emakeelest erinev õppekeel	Psüühikahäire	Uus-immigrant
3 (n=88)	51	1	24	7	49	11	0	4
6 (n=50)	38	6	15	4	8	2	0	1
9 (n=37)	23	0	22	8	11	0	1	1
KOKKU (n=175)	112	7	61	19	68	13	1	6

Individuaalse õppekava järgi õpib EHIS-e andmetel 27 õpilast DigiEfekti koguvalimist. **Tabelis 3** on esitatud õppeained, mille õppimiseks on individuaalne õppekava õppijale koostatud, levinuim on individuaalse õppekava koostamine *emakeele* aines. **Tabelis 4** on esitatud ka õppijate arv, kellele on rakendatud individuaalset õppekava vastavalt kas üksikutes või kõikides ainetes. Tugimeetmete rakendamise osas nähtub populaarseim meede olema õpiabirühm, mis on levinuim tugimeede kõikides uuritud vanuserühmades (**Tabel 4**).

Tabel 3. Individuaalne õppekava EHIS-e andmetel (n=27).

Mitmes aines IÕK	Eesti keel	Kirjandus	A võõrkeel	Ajalugu	Loodusõpetus	Füüsika	Keemia	Matemaatika
------------------	------------	-----------	------------	---------	--------------	---------	--------	-------------

ühes-12, kahes-4, kolmes-8, neljas- 3	17	6	4	2	4	2	1	20
--	----	---	---	---	---	---	---	----

Tabel 4. Individuaalse õppekava rakendamine kõikides ainetes või mõnes aines. Tugimeetmete rakendamine EHIS-e andmetel.

Klass	IÕK kõikides ainetes	IÕK mõnes aines	Käitumise tugikava	Kohustus likust ainetest vabast.	Õpe eriklassis	Väike grupp <20 %	Väike grupp >20%	Õpiabirühm	Õpitulemuste vähendamine	Lisa eesti keel
3 (n=92)	2	10	0	0	1	10	1	61	0	3
6 (n=41)	0	3	1	0	0	2	1	27	0	1
9 (n=36)	1	14	0	1	0	5	0	21	2	1
KOKKU (n=169)	3	27	1	1	1	17	2	109	2	5

Valdav enamus hariduslike erivajadustega õppijaid saab toetatud üldise toe raames. Tõhustatud- ja eritoe osakaal on väike, suurem 3. ja 9. klassi õppijate hulgas (**Tabel 5**). Tugispetsialistide teenustest rakendatakse enim eripedagoogi ja logopeedi teenust, mille osakaal on suurim 3. klassi õppijate seas. Psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenuste kasutamises ei ole seevastu vahet 3. ja 9. klassis õppijate seas (**Tabel 5**).

Tabel 5. Toe liik, spetsialisti teenuste osutamine EHIS-e andmetel.

Klass	Üldine tugi	Tõhustatud tugi	Eritugi	Eripedagoogi teenus	Logopeedi teenus	Psühholoogi teenus	Sotsiaalpedagoogi teenus	Tugispetsialisti teenuste arv (m/SD)
3 (n= 92)	76	13	2	40	31	10	12	1.01(0.78)
6 (n= 41)	37	3	1	15	2	6	5	0.68(0.79)
9 (n= 36)	24	10	2	17	3	9	14	1.2(0.95)
KOKKU (n= 169)	137	26	5	72	36	25	31	0.97(0.83)